

era feyta, en alcun castel», Cartoral de Vilafranca de Conflent, f. 5r; «la moltitud dels pecats mortals qui dedins son cos són *amagats*», Reixac, *Questa*, 139.26; *planèl magát*, a Baiasca, Pallars Sobirà, 1960]. *Amagatall* [S. XIII, Marsili, *AlcM*: «Aqueül qui és pura veritat e sab perfetament los *amagatalls* del meu cor», S. XIV, Oliver, *Excitatori*, p. 32, general en el domini lingüístic, fins eiv. — *amagatay* escondrijo, PzCabre-ro—, i ja se'n serví Verdagner en l'espòs primer de l'*Atl.*, a. 1867: «en l'aspresa cercaven com ella *amagatalls*»; mot molt antic també en occità: «s'amaguet d'els et avia borsas e *amagataylls*» en una trad. de la Passió, Rayn. II, 62]; *amagall* [Eiximenis, *AlcM*]; *amagalla*; *amagatany*, *amagatam*, *amagot*. *Amagatetjous* [Alcover, *Rond.*; potser és també d'ell mateix l'article anònim de 9-I-1926, en «El Adalid» de Palma, reproduït per *BDLC* XIV, 229, on figura com a substantiu: «inimic Mn. Alcover d'*amagatetjous*, com diu ell mateix, és ben pública la manera com ha reunit l'inventari del lèxic de la nostra llengua»]. *Amagató* a Men. i Ribag. («*mos ficarem a un buen amagatón* y no mos trobaran; d'*amagatons* «a escondidas o a la chita callando» mall. S. XVI, *DAG.*, i *fe-u de amagatons* 'hacerlo a escondidas', Ferraz, p. 20). D'*amagatotis* [Em. Vilanova i J. Ruyra, avui molt general] potser manllevat del val. o cat. occid. d'*amagatotes* (Pons i Massaveu, *L'Auca de la Pepa*, *AlcM*) (ço que explicaria la *-i-*, o bé pronúncia xipella transmesa a Barcelona, des de Solsona o Sta. Coloma de Queralt); en valencià per encreuament amb d'*amagons*: a *amagatontes* [1770, *Rondalla de Rond.*, contret *amag-*; a *amagatontes*, M. Gadea, *T. de Xè* III, 29; Maestr. «los vint, *amagatontes*, pujant per detrás d'ella, / l'han cercada ---», Ga. Girona, *Seidia*, 64]. *Amaguera*.

Cpr.: *Amagacorda*, *amagacorretja*, *amagaesquena*, 35 noms de jocs infantils. *Amagacreus*, *amagamalles*.

¹ El dir *magar* no és enlloc un fet de llengua, sinó més aviat de paraula: pronúncia alhora relaxada i imperativa-brusca, familiar: *maga't!* diran ràpidament criatures que juguen, i això una mica pertot; usos entorn d'aquest, en llenguatge una mica acriaturat o ultra-familiar: «aquell xiquet el *magaren* en aquella cova», Tavernes de Vallidigna (1962); caricaturitzant l'esporguiment infantil d'una que s'ho estava fent a les calces, i que procura embarassadament eliminar les conseqüències: «al punt que la veu Na Tisbe <la lleona>, féu fer la seua a ses cames / --- / s'*amagà* dins una cova, / en la qual --- treu cap, treu, *maga...*, / pogué fer algunès feynes / de que s'era... descuidada», G. Roca i Seguí (1742-1813), *JMBover*, *BiEscrBal.*, 277.41.2. — ² De vegades sembla que, en connexió amb això i el matis alpi, la idea tira cap a 'embolcar, tapar bé, acotxar': «lou gai reiaume de Prouvènço / dins lou sen de la Franço a la fin s'*amagiè*», XI, 72.7: tot i que la traducció porta «s'endormit» serà més aviat la idea bàsica d'«acotxar-se dins la roba del llit», però amb tot això ens apartem ben poc de la idea d'«escondir-se». Cf. encara *Mireio* VI, 79.1. — ³ Ronjat, *Gramm. Ist. des P. Prov. Mod.* I, 313, ⁶⁰

cita *amegà* «envelopper» en un doc. landès de 1300. No puc pendre seriosament la seva etimologia d'*amagat* (d'un *MACA primitiu de MACULA!). — ⁴ De 'embolcar sota un cobert' a 'arpeglar sota un cobert' ¿O s'hi arribaria per un altre camí? De tota manera no sembla inconciliable. — ⁵ És bo de notar, a propòsit, que l'ex. únic que creia trobar Rayn. d'un *esmagar* «cacher» no és tal; ho entenia malament i era 'inquietar-se, desanimar-se', més o menys com el francès ant. *s'esmaier* (com explica Levy, *PSW* III, 235). Tampoc crec que Servigliano *amacà-sse* «aprisi (delle nuvole)» (cap a les Marques, *ARom.* XIII, 248) vagi amb el mot castellà o el català, cf. it. *ammaccare* 'contusionar', 'copejar', de la família del nostre *MACAR* (d'on 'fendre', 'fer-se un esquinç en la nuvolada'). — ⁶ I el del Nord, 'embolcar', 'aplegar': també hi troben «réunir»: Gaston Febus «dens sa couroune *amagará* / dab lous liris francés cadenes de Nabarre» en una poesia bearnesa de 1876; veg. també Palau *amagà* i *amac*. — ⁷ Potser no és més que una definició defectuosa a base del proverbi citat per Lespy-R., que de tota manera demostra que el sentit castellà arriba fins a la Costa gironina. No es veu tan clar si encara estem en la mateixa arrel amb *s'esmagà* «se donner du mouvement» i *esmac* «mouvement brusque, inattendu» del mateix Moureau, potser encreuament amb un altre element, però amb *magdel* nostre. — ⁸ Palay troba també, a la Gascunya marítima, el sentit «arranger, disposer» i en construcció reflexiva «s'installar, se mettre à l'aise». En aquesta zona, es veu, van combinant-se les acc. derivades del tipus castellà amb les del català, i les nòrdiques occitanes, que hem vist des de Sarlat a Barceloneta, i entrevist en l'ús mistralenc. Fets d'interpretació no gaire clara ni inequívoca però que no deixen de reforçar la impressió d'una arrel comuna, amb algunes ramificacions semàntiques que ja devien començar aviat. — ⁹ En un derivat ho tenim ja en el vell llenguatge andalus de la caça, de princ. S. XVII: «en viendo la liebre, desvíese --- llevando el paso del cavallo tan bastante que jamás la pierda de vista, porque la liebre se va *arremagando* y quebrando, y suele llevar el paso corto», Barahona de Soto, *Diálogos de la Montería*, p. 304. Amb alguna translació i debilitació semàntiques andal. *remaguear* 'ser flojo, mostrarse racio', *remaguero* 'flojo, poco activo' (Alc. Venceslada). — ¹⁰ «Ja deve estar *amagado*: são 10 horas», que Bessa, *A Gria Portuguesa* (1901) dóna com a portuguès popular, però usat especialment a Tras-os-Montes. — ¹¹ Veg. les cites en les notes 8 i 9 d'aquell article. Compareu *amagote* 'llagot, enganyifa' en el *Libro de Buen Amor*, v. 1478, que ens fa present Krüger, *RFE* VII, 187, a propòsit d'*amagar*, però res no tenen a veure amb això *magadaña* ni *macadón* (DCEC III, 183) d'origen conegut; i l'arag. *macatruillo* «torpe, obtuso» (Borao) sembla un compost de *macar* i *trull* o *trulla*, que no ens interessa. — ¹² «*Esmagar* umha chinche», «*esmagar* umha necesidad» en Castela.